

Az időszaki kiadványok konzorciális vételének hatása a dokumentumszolgáltatásra (madridi esettanulmány)

Az elektronikus tudományos folyóiratok azokat jelenti, amelyek teljes szövege elérhető a weben, beleértve a nyomtatott változattal indultakat és azokat is, amelyek kezdettől fogva csak elektronikus formában jelennek meg. A kiadók ezeket általában csomagokban kínálják. A csomagok sikere a fontosabb jellemzőkben keresendő, mint a gyors megjelenés, a folyamatos frissítés, a könnyű elérhetőség, a terjesztő, illetve a kiadó által kínált szolgáltatások. Miután a könyvtáraknak lehetőségük nyílt arra, hogy összefogva, konzorciumok keretében fizessenek elő az elektronikus folyóiratokra, észrevehetően megnőtt a kis- és közepes könyvtárak számára elérhetővé vált címek száma.

A szakirodalom részletes, elemző áttekintése után (az irodalomjegyzék az 1999–2004 között a témában megjelent cikkekből több mint harmincat sorol fel) a szerzők konkrét példán, a madridi *Móstoles* kórház egészségügyi tudományos könyvtára tevékenységének változásán mutatják be a konzorcium keretében történő folyóirat-beszerzés hatását a dokumentumszolgáltatásra.

A *Móstoles* kórház egészségügyi tudományos könyvtárának feladata a központ munkatársainak kiszolgálása gyógyítási, oktatási és kutatási feladataik ellátásához. A kórházban 362 ágy van, a munkatársak száma meghaladja az 1500-at. A könyvtár állományának legfontosabb részét az orvostudományi szakfolyóiratok teszik ki, amelyek száma a 2001-ben csak nyomtatott változatban előfizetett 231 címről 2004-re 1169 címre nőtt. Ebből – átfedések nélkül – 145 van nyomtatott formában, és 1024 érhető el elektronikus formában. A címek számának ilyen jelentős növekedése annak köszönhető, hogy a beszerzés részben az *Egészségügyi Tudományos Könyvtárak Madridi Bizottsága* által létrehozott konzorcium keretében történik. 2003-ban és 2004-ben a konzorcium az *OVID* és a *Proquest*, valamint az *Elsevier* és a *Wiley* kiadókkal áll fenn.

Az ily módon elérhetővé vált szolgáltatások közül legnagyobb sikere a visszamenőleges állományoknak van. A felhasználók előnyben részesítik a teljes szövegű elektronikusan található információt, és egyre több cím előfizetését kérik, még annak árán is, hogy le kell mondani a nyomtatott változatot.

A *Móstoles* kórház könyvtárában az éves költségvetés 95%-át a folyóirat-előfizetések megújítására fordítják. A pénzt két részre osztják: a konzorcium keretében előfizethető elektronikus folyóiratok beszerzésére és a kórház saját céljait támogató 145 folyóirat nyomtatott változatának előfizetésére. Az előfizetett folyóiratcímek számának növekedését az 1. táblázat mutatja be.

1. táblázat

Az előfizetett folyóiratcímek számának alakulása a *Móstoles* kórház könyvtárában

Előfizetés	2001	2002	2003	2004
Nyomtatott változat	231	150	131	145
Elektronikus formátum	0	245	892	1024
Összesen	231	395	1023	1169

A konzorcium tagjaként történő beszerzésre évről évre nagyobb összeget fordítottak, és egyre kevesebb pénz maradt a könyvek és egyéb, a csomagokban nem tartozó folyóiratok beszerzésére, amelyekre a kórháznak egyébként szüksége lenne.

A könyvtárak egyik fontos szolgáltatása a dokumentumkérés, illetve küldés. A madridi bizottság 2004-ben kísérleti ingyenes dokumentumszolgáltatási projektet indított. A 2. táblázat a kérések és küldések alakulását mutatja.

2. táblázat

A dokumentumszolgáltatást jellemző adatok a Móstoles kórház könyvtárában

Megrendelés	2001	2002	2003	2004
Küldés	670	486	674	1143
Kérés	638	512	641	737
Összesen	1308	998	1315	2180

Összehasonlítva a folyóiratcímek és a dokumentumszolgáltatási megrendelések számának növekedését, megállapítható, hogy a folyóiratok számának növekedése nem vonta maga után a dokumentumszolgáltatás csökkenését sem a könyv-

tár által kért, sem az általa küldött dokumentumoknál.

Összefoglalva elmondható, hogy a konzorciumi keretekben történő folyóirat-előfizetés lényegesen megnöveli a könyvtárakban elérhető folyóiratok számát, mégsem ideális megoldás, mivel a könyvtárak elvesztik önálló beszerzési döntésük lehetőségét.

/SAN JOSÉ, Blanca-PACIOS, Ana R.: The impact of consortia purchasing of periodical publications on the document supply service. = Interlending & Document Supply, 33. köt. 4. sz. 2005. p. 189-195./

(Viszocsek Eszter)